

Bireysel Farklılıklar, Kişilik, Tutum, Duygu ve Değerler

KİŞİLİK

- ✘ Tutarlı davranışlar ortaya çıkmasına neden olan özellikler
- ✘ Doğuştan mı, sonradan mı?
- ✘ Çevresel etmenler.. (aile, okul, arkadaş, sosyal ortam...)

KİŞİLİK KURAMLARI

- ✘ Bilimsel Kurallar Koymaya Çalışan Yaklaşımlar
- ✘ Kişiyeye Dönük Kuramlar
- ✘ Diğer Bireysel Farklılıklar Kuramı

BİLİMSEL KURALLAR KOYMAYA ÇALIŞAN YAKLAŞIMLAR

Eysenck ve Kişilik Tipleri Çalışması (1965):

- ✘ Hareket (içer ve dışı) ve denge önemlidir.
 - + Dışa dönük-içedönük
 - + Sinirli- durağan
 - + Canlı, hareketli ve iyimser tip
 - + Ağırkanlı kişilik
 - + Melankolik kişilik
 - + Öfkeli kişilik

-
- × **Cattel ve kişilik özellikleri**
 - × 16 kişilik etmeni anketi (1965)
 - × Endişe
 - × Exvia (iki aşırı uç)
 - × Köktencilik (saldırganlık, bağımsızlık ve kendini yönlendirme derecesi)
 - × Yumuşak fikirlilik

KİŞİYE DÖNÜK KURAMLAR

- ✘ Cooley'in “Başkalarının Gözlüğüne Yansıyan İmge” kuramı
- ✘ Davranışlar etkileşimsel niteliktedir.
- ✘ Birey diğerlerinden aldığı tepkilere göre, kendini değerlendirir.
- ✘ “Tersine bakan ayna, gözlük” metaforu

GENELLEŐTİRİLMİŐ DİĞERLERİ MODELİ (MEAD')

- ✘ Deneyim yolu ile kişisel ve toplumsal bendeki deĐiŐimler sonucu, kişilik de deĐiŐebilir.
- ✘ KiŐiliĐin ana amacı: bireylerin gizil g¼çlerini gerçekleŐtirmesi, ortaya çıkarması
- ✘ İ ben: bireyin benzersiz, kendiliğinden oluŐan ve bilinçli parçası
- ✘ DıŐ ben: toplumdan deneyimler yolu ile elde edilen kural ve değerler
- ✘ GenelleŐtirilmiŐ diĐerleri: bireyin geliştirdiği toplumun kendinden beklentileri

YAŞAM EVRELERİ KURAMI

- ✘ Kişilik yaşam boyunca sürekli değişim içindedir.
- ✘ Yaşam evreleri sekize ayrılır:
 - + 1. 0-1.5 yaş: güvene karşı güvensizlik
 - + 2. 2-3 yaş: özerklik, utanç ve kararsızlık
 - + 3. 3-5 yaş: girişim ya da suçluluk
 - + 4. 6-11 yaş: beceri ya da aşağılık duygusu
 - + 5. 12-18 yaş: kimlik ile rol karmaşası
 - + 6. 18-25 yakın ilişkiler ya da soyutlanma
 - + 7. 25- 65 yaş üretkenlik ya da kısırlık
 - + 8. 65+: ümitsizliğe karşı bilgelik devri

DIĐER BİREYSEL FARKLILIKLAR KURAMI

- ✘ Ruhsal Analiz Kuramı (Freud)
- ✘ Bilişsel MODEL (JUNG)
- ✘ Sosyal İlişkiler Kuramı (karen Horney)
- ✘ Kişisel Yapı Modeli (keely)

RUHSAL ANALİZ KURAMI (FREUD)

- ✘ Bilinçaltı (davranışları güdüleyen bölge)
- ✘ Bilinç öncesi-eşiği (gerekli olduğunda ulaşılabilen bilgi, anı ve becerilerin deposu)
- ✘ Bilinç: bilgi, düşünce ve fikir düzeyi
- ✘ Alt ben (İd), ben(ego), üst ben (superego)

BİLİŞSEL MODEL (JUNG)

- ✘ Kişiliği oluşturan sistemler: bilinç, bilinç dışı ve kolektif bilinç dışı (bireyin üyesi olduğu toplum, kalıtsal ırk özellikleri)
- ✘ Biliş tarzı boyutu: bilgi toplama ve değerlendirmede 4 farklı yaklaşım:
 - + Anlayan
 - + Sezen
 - + Düşünen
 - + Hisseden

SOSYAL İLİŞKİLER KURAMI (KAREN HORNEY)

- ✘ Kişilik gelişimi toplumsal ilişkilerin ürünüdür.
- ✘ Ebeveyn davranışı önemlidir.
- ✘ Temel kişilik türleri
 - + İnsanlara sevgi ve yakınlık duyanlar
 - + İnsanlardan uzak duran ve bağımsız davrananlar
 - + İnsanlara karşı güçlü çatışmalara girenler

KİŞİSEL YAPI MODELİ (KEELY)

- ✘ Kişisel yapı, bir beklenti ve ilişkiler ağı içinde birbirleri ile ilişkilendirilerek hiyerarşik bir sisteme dönüşür.
- ✘ Anlayışlı sınıflamasına giren bireyden beklenti
- ✘ Bireyler çevreleri ile iletişim ve etkileşim yeteneğini geliştirdiği oranda etkilidirler.

KİŞİLİK BOYUTLARI (MYERS - BRIGGS GÖSTERGESİ)

- × Dışa dönüklük
- × Uyumluluk
- × Dikkatlilik ve çalışkanlık
- × Duygusal durağanlık
- × Deneyimlere açıklık

ÖRGÜTSEL DAVRANIŞI ETKİLEYEN TEMEL KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

- × Denetimin kaynağı
- × Makyavelizm
- × Öz saygınlık
- × Öz yönlendirme
- × Öz yeterlik
- × Risk üstlenme
- × Proaktif kişilik
- × Otoriter kişilik
- × A tipi kişilik

TUTUMLAR VE DAVRANIŞ

- ✘ Bir bireye yüklenen ve onun psikolojik bir nesne ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli biçimde oluşturan eğilimdir.
- ✘ Tutumların işlevleri:
 - + Belirli bir nedensellik çerçevesi sağlama
 - + Pekiştirme
 - + Değer açıklama
 - + Benlik koruma görevi
 - + Çelişkileri uzlaştırma görevi

TUTUM VE DAVRANIŞLAR

- ✘ Nedene dayalı eylem (Fishbein, Azjen)
- ✘ Kişinin davranışları davranışa ilişkin niyetlerinden anlaşılır.
- ✘ Davranışsal niyet, davranışa yönelik tutumdan ve toplumsal kuralları yorumlamadan oluşur.
- ✘ Toplumsal kurallar, birey için önemli olan kişilerin beklentilerinden ve bunlara uyma konusunda bireyin güdülenme derecesinden algılanır.

TUTUM DAVRANIŞ UYUMSUZLUĞU BİLİŞSEL UYUMSUZLUK KURAMI

- ✘ Denge kuramı (Heider)
- ✘ Bilişsel dengeleme kuramı (Rosenberg ve Abelson)
- ✘ Uygunluk kuramı (Osgood ve Tannebaum)
- ✘ Objektif Denge yaklaşımı (Newcomb)
- ✘ Bilişsel Çelişki (Festinger)

TUTUMLAR VE ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ

- × İş doyumu
- × İşle özdeşleşme
- × Örgütsel vatandaşlık
- × Örgütsel bağlılık ve sadakat
- × Ayrımcılık

DUYGU

- ✘ Affect (tüm duygular)
- ✘ Emotion (bir nesneye karşı)
- ✘ Mood (ruh hali)
- ✘ Duygusal Olaylar Kuramı (Weiss ve Cropanzano)

DEĞERLER

- ✘ Bireysel farklılıkların kaynağı
- ✘ Derin, temel ve genel değerler
- ✘ Neyin doğru neyin yanlış olduğunu gösteren inançlar
- ✘ Araçsal ve amaçsal değerler
- ✘ İş değerleri
- ✘ Değerlerde kültürel farklılıklar

-
- Film İzlenesi
 - Genel Değerlendirme ve Tartışma